Šurfuose, iškastuose prie kelio, po armeniu, buvo pastebėtas maišytas smėlingas sluoksnis. Jo storis nuo 20–30 cm iki 50 cm. Po šiuo sluoksniu jau matomas įžemis. Tai gali būti Rygos–Šiaulių senkelio pakraštys. Maišytas sluoksnis bus susikaupęs daugelį kartų taisant, žvyruojant kelią.

Kelio į K. Aliulio sodybą ŠR pusėje rasta neseniai numelioruotos sodybos liekanų.

Tyrinėto ploto PV kampe buvo pastebėta, kad smėlėta buvusio ežero pakrantė išnyksta ir už molingo kranto iš karto pasirodo storas durpių sluoksnis. Vietos gyventojas K. Aliulis pasakojo, kad ši vieta nuo seno buvo vadinama Dubioji. Iš jo buvo sužinotas ir ankstesnio tyrinėtame plote buvusio kaimo pavadinimas – Margės.

Birutė Salatkienė

Survey on the supposed site of Saulė Battle

In 1997 on the supposed site of Saulė Battle, the place of a future monument in memory of it, AMŠ surveyed an area of 247 m². The researched area covered a landward margin of the former lake, now a peat-bog, a sandy beach and a clayey coast. On 5 sites of the clayey coast there were noted 6 fireplaces with no findings.

Arūnas Strazdas

Dujotiekio trasos Panevėžys–Šiauliai žvalgymas

1997 m. buvo žvalgomas dujotiekio trasos Panevėžys–Šiauliai ruožas nuo Panevėžio raj. ribos iki Šiaulių.

Rimiškių kaime (Panevėžio raj.) Banevičiaus tvarto pamatuose rastas įmūrytas vienas akmuo su smailiadugniu dubeniu ir vienas akmuo su ratu iškaltu grioveliu ir duobute centre. Šiame akmenyje greičiausiai taip pat buvo pradėtas kalti panašus smailiadugnis dubuo, tačiau darbas liko nebaigtas. Vietos gyventojų pasakojimu, dar 2 panašūs akmenys su smailiadugniais dubenimis yra Banevičiaus ir kito tvarto pamatuose. Mėšlo krūvos sutrukdė apžiūrėti šiuos akmenis.

Tame pačiame Rimiškių kaime, apie 50 m į PV nuo minėto Banevičiaus tvarto ir 50 m į Š nuo Liūlio upelio kairiojo kranto, apie 1970–1975 m. Bernardas Šiurna, kasdamas bulves, rado 2 geltonas (auksines?) monetas. B. Šiurnos pasakojimu, monetos buvę su 1645 m. data. Vieną monetą B. Šiurnos svainis, sumaišęs su kitomis kišenėje buvusiomis kapeikomis, atidavęs taksistui. Kitos likimas neaiškus. Galima manyti, kad šioje vietoje buvo paslėptas monetų lobis. Juolab kad 1992 m. tas pats B.Šiurna tvirtino, kad dar prieš Antrąjį pasaulinį karą auksinių monetų lobį rado Savicko, turėjusio 50 ha ūkį, bernas (E. Ivanauskas, *Lietuvos pinigų lobiai, paslėpti 1390–1865 metais,* V., 1995, p. 129).

Čelkių kaime (Pakruojo raj.), apie 900 m į P nuo Ramytės upelio pralaidos Smilgių–Pakruojo kelyje ir 200 m į R nuo šio upelio, esantis Bobkalnis minimas jau Valstybės archeologijos komisijos medžiagoje (*VAK,* nr. 74, p. 365–369, 458). Apie šią vietą yra daug įvairių pasakojimų: apie lakstančius kamuolius, naktį po kojom arkliams pilamas žarijas, vaikščiojantį žmogų be galvos, bėgiojančią kiaulę su dviem uodegom (pasakojo S. Žukaitė), su samčiais lakstančią ir varančią visus iš miško bobą (pasakojo A. Girštautienė). Šiuo metu miške, buvusios kalvelės vietoje, tebėra kelių duobių pėdsakai ir šalia didžiulis šiukšlynas.

Jomantonių kaime (Pakruojo raj.), apie 700 m į ŠV nuo Raudonupelio (Pavarnupio) ir Dubysos (Dubysėlės) santakos ir 150 m į ŠR nuo Vyžbalės ir Dubysos (Dubysėlės) santakos, yra kaimo kapinės. Jos buvo įrengtos apie 50 m skersmens kalvelėje, kurios dalis dabar yra jau nukasta. Šioje kalvelėje rastos 4 Rygos monetos (Zigmanto III Vazos 1618 m. šilingas, Gustavo II Adolfo 1625 m. šilingas, Kristinos 164?m. šilingas ir Karolio X Gustavo 1654 m. šilingas) ir geležinė vinis. Taigi šiose kapinėse buvo laidojama jau XVII a.

Vismantų kaime (Pakruojo raj.) gyvenantis Adolfas Brinkys nurodė buvusio kapinyno vietą. Apie 400 m į V nuo Erlako ir Ežerėlės upelių santakos ir 150 m į ŠR nuo Vismantų kaimo latvių kapinių, imant žvyrą, buvo randama ietigalių, sagčių, apyrankių, monetų, grandinėlių. Dalis radinių buvę A. Brinkio brolio sukauptame muziejėlyje, bet šis po jo mirties buvęs išvogtas. Pats A. Brinkys sakosi čia radęs ir tris akmeninius kirvelius (šiuos jis turi ligi šiol). Dabar kalva, kur buvo aptinkama radinių, jau

nukasta, išlyginta ir paversta dirbamais laukais. Be to, A. Brinkio sodyboje yra 66 cm skersmens ir 50 cm aukščio rausvo stambiagrūdžio granito piesta su 45 cm skersmens ir 38 cm gylio piltuvo formos dubeniu.

Tirkšlionių kaime (Pakruojo raj.) aplankyta dvarvietė. Ji yra 300 m į PV nuo Dubysos (Dubysėlės) ir Raudonupelio (Pavarnupio) santakos, Raudonupelio kairiajame krante. Dirbamame lauke rasta žaliai glazūruotų ir neglazūruotų koklių fragmentų, puodų šukių. Sprendžiant iš radinių, dvaras šioje vietoje egzistavo nuo XVII a. iki XX a. pradžios.

Kairių kaime (Šiaulių raj.) aplankyta pilkapių vieta. Ji yra apie 1,3 km į ŠV nuo Kairių ežero ŠV kranto ir 400 m į Š nuo Šiaulių–Radviliškio kelio. R. Dziedaravičiui tėvai pasakoję, kad prie jų sodybos laiptų buvę rasta žmonių kaulų ir tarytum radinių. Be to, buvo sakoma, kad namas nelaimingas, nes pastatytas ant kapinių. R. Dziedaravičiui tekę girdėti, kad šioje vietoje buvusi iššudyta čia sustojusi prancūzų armija. Priešais gyvenamąjį namą tebėra apie 8 m skersmens pakilimas, kur anksčiau buvo gėlynas. Tikėtina, kad gėlynas buvo įrengtas ant pilkapio liekanų. Pakilimo pakraštyje tebekyšo didelis akmuo. Greičiausiai kažkur čia 1934 m. buvo rasti literatūroje minimi sunykę griaučiai ir III–IV a. antkaklė.

Kėblių kaimo (Šiaulių raj.) kapinyne, javais užsėtame plote, rasta žalvarinio geriamojo rago galas, dėželinės antkaklės fragmentas, ažūrinis pakabutis ir juostinės apyrankės dalis. Apie 600 m į P–PV nuo šio kapinyno ir 150 m į ŠV nuo Švedės ir Kulpės santakos rasta senovės gyvenvietė. Čia aptiktas iki 80 cm storio kultūrinis sluoksnis su smulkiomis lipdytinės keramikos grublėtu ir lygiu paviršiumi šukėmis, suskeldėjusiais akmenimis. Gyvenvietėje rastas ir švininis verpstukas.

Norušaičių kaime (Šiaulių raj.) aptikta senovės gyvenvietė. Ji yra 400 m į PV nuo Šiaulių–Stačiūnų kelio tilto per Kruoją, Kruojos dešiniajame krante, priešais Skalvio žiotis. Gyvenvietėje rastas žalvarinis žiedinis smeigtukas su eglute puošta adata žemiau galvutės. Panašūs smeigtukai datuojami VIII–X a. Priešingame Kruojos krante, Skalvio ir Kruojos santakoje, yra spėjamas Norušaičių kapinynas. Apie 1930 m. iš Norušaičių kaimo į ŠAM pateko keletas VIII–IX a. būdingų įmovinių ietigalių, platusis kalavijas, kryžinis ir trikampe galvute smeigtukai ir kt. Manoma, kad šie radiniai buvo iš kapinyno. Kapinyno paviršių patikrinus su metalo ieškikliu,

radinių nerasta. Galbūt kapinynas buvo kitame Kruojos krante, ten, kur ir senovės gyvenvietė.

Arūnas Strazdas

Survey along Panevėžys–Šiauliai gas pipeline

In 1997 a survey along Panevėžys–Šiauliai gas pipeline, that passes through Panevėžys, Pakruojis and Šiauliai districts, revealed a few new archeological objects. In the village of Rimiškiai the findings included a stone with a point-base basin and another stone with a circle, a cut line and a hole as well as a coin finding from the 17th century. In the village of Jomantoniai there was exposed an ancient grave from the 17th century, while in the village of Vismantai there was observed a destroyed cemetery. The examination of the village of Tirkšlioniai produced the estate with manor house site from the 17th–20th centuries; in the villages of Kėbliai and Norušaičiai settlements from the 1st millennium were noted.

Egidijus Šatavičius

Nauji paminklai Rytų Lietuvoje

1996–1997 m. KPC vykdant archeologinius tyrinėjimus įvairiose Rytų Lietuvos vietose surasta ir keletas naujų archeologijos paminklų.

Rėkučių 3-oji akmens amžiaus stovykla ir gyvenvietė (Švenčionių raj., Švenčionėlių s-ja) yra 900 m į PR nuo Vilniaus–Daugpilio geležinkelio, 300 m į Š nuo Kretuono ežero, per 100 m į V nuo Rėkučių 2-osios akmens amžiaus gyvenvietės, trečiosios viršsalpinės terasos pakraštyje. Gyvenvietė užima 100x80 m dydžio plotą. Po 20 cm storio armeniu yra išlikęs plonas kultūrinio sluoksnio apatinis horizontas. Gyvenvietėje surinkta apie 300 įvairiausių titnaginių radinių, kurie skiriami 2 laikotarpiams – ankstyvajam mezolitui ir neolito pirmajai pusei.

Reškutėnų akmens amžiaus gyvenvietė (Švenčionių raj., Švenčionėlių s-ja) yra per 150 m į P nuo Reškutėnų (Kretuono ež.) 1-osios akmens amžiaus gyvenvietės (AR 1595), į R nuo Kretuono ežero, žemoje pievoje,